

Nr 88.

Av herrar **Stärner** och **Nilson, Karl August**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om skyddskoppympning.

Motståndet mot tvångsvaccinationen, som över hela världen blivit allt starkare, har även inom vårt land gjort sig allt mer gällande. Då det visat sig omöjligt att upprätthålla de nuvarande ovillkorliga tvångslagarna såsom alltför rigorösa och föråldrade, beslöt 1908 års riksdag att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig skrivelse om en allsidig utredning av vaccinationsfrågan.

Vad riksdagen främst med denna skrivelse åsyftade, var otvivelaktigt att få en utredning av, i vad mån berättigade krav på tvångets lindring eller upphävande kunde förefinnas. Det var naturligtvis denna synpunkt, som föranledde riksdagen att begära en allsidig utredning rörande behovet av ändringar i nu gällande föreskrifter om skyddskoppympningen i riket.

Huru har nu denna begäran i den gjorda utredningen blivit fullgjord?

Redan den titel, som givits åt de sakkunniges »Betänkande» antyder det. Den lyder: Betänkande angående skyddskoppympningens ordnande, enligt nådig befallning avgivet av medicinalstyrelsen och särskilt tillkallade sakkunniga.»

Riksdagens begäran kan väl dock icke anses i första rummet hava avsett ett förslag över »skyddskoppympningens ordnande». Riksdagens skrivelse måste hava avsett *en förutsättningslös utredning av vaccinations-spörsmålet.*

Eftersom nu riksdagens skrivelse utan tvivel tillkommit just med anledning av motståndet mot vaccinationen, så synes oss som hade det varit ett lika naturligt som berättigat krav, att vaccinationens motståndare fått ett tillfälle att vid denna utredning utveckla och försvara sina åsikter. Detta har dock icke skett. Vi erinra därom, att icke någon representant för motståndarne fått tillfälle att yttra sig vid utarbetandet av medicinalstyrelsens betänkande och att icke ens den litteratur, som

kritiserar vaccinationstvänget och dess grundvalar, har i ringaste mån blivit beaktad. I synnerhet på tyska och engelska språken finnes dock en mycket omfattande litteratur av ifrågavarande art, delvis författad av mycket framstående medicinska professorer, läkare och statistiker. Den orättvisa, som vederfarits vaccinationstvängets motståndare, är således uppenbar.

Visserligen har Svenska förbundet mot vaccinationstvänget genom särskild begäran hos Kungl. Maj:t erhållit rättighet att till regeringen inlämna ett yttrande med anledning av medicinalstyrelsens betänkande, av vilket även regeringen inköpt 500 ex. Detta yttrande lär dock icke ha blivit förelagt de myndigheter, som anmodats att med anledning av utredningen yttra sig i frågan. Man kan icke fränkomma den bestämda uppfattningen, att bakom hela denna utredning förefunnits ett avgjort syfte att så långt som möjligt undertrycka och förhindra varje hänsyn till de skäl, som tala emot vaccinationstvänget i den form, vari medicinalstyrelsen önskat dess bibehållande. Vad som yttras i medicinalstyrelsens betänkande (sid. 113 § 8) att »hänsyn till vaccinationens motståndare icke ansetts här vara på sin plats», synes rent av hava gjorts till en ledande princip redan från början med avseende på denna utredning. Förmodligen har dock medicinalstyrelsen känt sig bunden av vaccinationsstadgan, som ålägger densamma »att vaka över att denna viktiga hälsovårdsangelägenhet i alla delar behörigen handhaves . . . samt att vidtaga alla de åtgärder för vaccinationens behöriga fortgång, som av Collegium bero». En allsidig och opartisk utredning genom medicinalstyrelsen synes således redan från början ansetts utesluten, då den nuvarande vaccinationsstadgan binder nämnda myndighet vid plikten att befrämja vaccinationen.

Utan att ingå på någon närmare redogörelse för vaccinationsspörsmålet i allmänhet eller kritik av medicinalstyrelsens betänkande, vilja vi inskränka oss till att på ett par punkter visa den otroligt stora ensidighet, som genomgår betänkandet. Och anse vi oss därmed kunna fullständigt uppvisa dess olämplighet såsom underlag för det förslag till ny vaccinationslagstiftning, som av medicinalstyrelsen föreslås.

1. På flera ställen i betänkandet finna vi framställningar om vaccinationens skyddande förmåga såsom varande »absolut» under »mer än 1 år», »7 à 8 år», »dess skyddande förmåga räcker i allmänhet med full kraft omkring 10 år» (sid. 150, not; 151, stycket 2; sid. 42, stycket 6; sid. 52, stycket 1 m. fl.).

Men erfarenheten såväl om smittkoppornas uppträdande vid enskilda epidemier som ock inom länder med allmän vaccinering och omvaccine-

ring kullslår dessa de sakkunniges påståenden. Vi tillåta oss att anföra endast några få exempel, vilka det icke vore svårt att mångdubbla.

I den engelska armén insjuknade enligt den engelska statistiken under åren 1860—1888 3,953 omvaccinerade soldater i kopporna. Av dessa dogo 391. — Dr Ricciardi i Ginosa har offentliggjort 13 av honom iakttagna smittkoppsfall från 3—97 dagar efter vaccinationen. Av dessa 13 dogo 9 och tillfrisknade 4. — I »Vita e malattie» offentliggjorde prof. Ruata år 1911 ett fotografi av en kvinna, som erhöll kopporna 36 dagar efter den fjärde vaccineringsen, innan ännu ympärren voro fullt helade. — Ur H. Böings »Thatsachen zur Pocken- und Impfrage» anföra vi följande tabell:

Tabell över barn under 10 år, som trots framgångsfull vaccination insjuknade, resp. dogo, i kopporna i Minden år 1871.

Ålder.	Antal insjuknade.	Döda.	% döda.
0—1	13	6	46,1
1—2	12	4	33,3
2—3	13	5	38,5
4—5	14	6	42,8
5—6	10	2	20,0
6—7	9	1	11,1
7—8	10	2	20,0
8—9	20	1	5,0
9—10	9	2	22,2
Summa	120	31	25,8

När vi ställa vaccinationen inför en tabell sådan som den nu anförda och fråga: Huru länge skyddar vaccinationen »absolut»? Och huru länge verkar den »mildrande»? så synes det oss vara omöjligt att erhålla något positivt svar. För övrigt hänvisa vi exempelvis till Sv. förbundets mot vaccinationstvånget yttrande (sid. 7 rad. 3 och sid. 8). Därmed anse vi oss hava visat grundlösheten i betänkandets tal om ett »absolut» ymp-skydd om också under aldrig så kort tid. Även i andra hänseenden torde vaccinationsmotståndare ha anledning betrakta den framlagda utredningen såsom ohållbar i synnerhet beträffande de risker, som äro förenade med vaccinationen.

2. Med avseende på vaccinationens faror säges t. ex. i betänkandet (sid. 108): »Animalt ympämne är att anse som ofarligt». Inför detta påstående måste man först och främst fråga: Varpå bero då de ofta förekommande ymp-skadorna och ympningens abnorma förlopp även i de

fall, då läkare utföra operationen? Vi finna t. ex. i »Impffriedhof» av H. Wegener en sammanställning av 6,186 dödsfall genom vaccinering och 27,912 vaccinationsskador, vilka offentliggjorts av läkare och åtminstone till allra största delen upptagits i offentlig statistik. Alla dessa ympningar ha utförts av läkare, och bortåt hälften av dem eller kanske mer än hälften hava utförts med animal vaccin. Men även dessa höga siffror äro naturligtvis endast en bråkdel av det verkliga antalet dödsfall och skador, som förorsakats genom vaccineringen.

Huru det skulle vara möjligt att förena vaccinens ofarlighet med det faktum, att farliga bakterier av bakteriologer oupphörligt anträffats i lymfprov, synes oss vara en omöjlig motsägelse. Huru uppfylld av en mångfald bakterier lymfan måste vara, framgår därav, att en mängd vetenskapliga hypoteser om vaccinens speciella bakterie förefinnas. Vi hänvisa härvid till »Yttrande över medicinalstyrelsens betänkande» (sid. 37—39).

Man hade kunnat vänta, att medicinalstyrelsen och tillkallade sakkunniga icke underlåtit närmare ingå på här anförda förhållanden för att utreda vaccinationens faror. Såväl de uppgifter, som finnas i offentlig statistik och i enskilda skrifter, som ock bakteriologers uttalanden om vaccinationens faror borde dock ha varit värda en närmare undersökning och prövning. Det lär väl icke kunna utan vidare sägas, att läkare och medicine professorer äro »ovederhäftiga» eller »okunniga» blott därför, att de anse vaccinationen hava varit ett misstag, som den medicinska vetenskapen nu bör erkänna såsom sådant. Ej heller finnes något rimligt fog för att just den del av statistiken, som talar emot vaccinationen, skall undertryckas, såsom funnes den icke till. Vi kunna icke heller fränkänna föräldrar förmåga att iakttaga sina barns hälsotillstånd före och efter vaccinationen.

Den undersökning, som medicinalstyrelsen företagit genom utsändande av frågeformulär till läkare, må ju visserligen till viss grad vara värdefull. Dess resultat synes oss också sannerligen ej tala för tvångsvaccineringens bibehållande. Icke få sjukdomsfall och icke mindre än *tre dödsfall* äro dock konstaterade genom denna undersökning. Tre dödsfall, eller snarare fyra, orsakade genom vaccineringen under en tid av fem år, må ju synas medicinalstyrelsen vara en obetydlighet, till vilken den tager lika liten hänsyn som till vaccinationens motståndare, men sannolikt synas varken sjukdoms- eller dödsfallen vara någon obetydlighet för de familjer, som drabbats av desamma, och man bör ej förundra sig, om dessa bestämt vägra att låta vaccinera några fler av sina barn.

Vad beträffar den omständigheten, att de flesta läkare, som yttrat sig i denna sak, icke haft kännedom om några vaccinskador, så förtjänar framhållas, att de flesta läkare i vårt land icke taga befattning med vaccinationen och därför sakna erfarenhet om dess skadliga verkningar, och f. ö. är det klart, att de läkares utlåtanden, som verkligen gjort iakttagelser över ympuskador, förtjäna större avseende än deras, som blott kunnat meddela, att inga fall kommit till deras kännedom. En annan synpunkt, som nog vid denna frågas bedömande har sin betydelse, är, vad sanitetsrådet Fürst, själv ivrig ympvän, anför i sitt vetenskapliga arbete »Die Pathologie der Schutzpockenimpfung» (sid. 15):

»Läkarens erfarenhet talar för, att ympsjukdomar, isolerade eller gruppvis, förekomma väsentligt oftare än man vanligen antager. — Man må också ingalunda förtänka den praktiserande läkaren, om han är mycket sparsam med offentliggörandet av sådana fall, som äro för honom själv långt ifrån önskvärda men pinsamma, och som onödigtvis skulle oroa allmänheten. Men detta bör icke avhålla oss från att fastställa, att abnorma och patologiska företeelser äro ofta förekommande beledsagare till vaccinationen.» Törhända ha vi i det av doktor Fürst påpekade förhållandet den förnämsta förklaringen till, att de flesta läkare offentliggöra så få fall av vaccinskador, under det att föräldrar och de, som själva vaccinerats, så ofta klaga över vaccinationens menliga inverkan.

I samband härmed vilja vi ytterligare framhålla ett av Fürst påpekat förhållande, nämligen att genom vaccineringen dolda sjukdomsanlag icke sällan framkallas. Fürst omnämner omkring 20 sådana sjukdomsarter, bland dessa skrofler. Då det anses, att kanske mer än hälften av barnen äro skrofulösa, och då vidare en släktskap finnes mellan skrofler och tuberkulos, så har härmed vidrörts en sida av saken, som är ytterst betänkelig, detta så mycket mer, som icke ens den erfarnaste läkare i de flesta fall kan upptäcka dessa förborgade sjukdomsanlag, förrän de kanske just genom vaccinationen brakts till utbrott. Och i detta fall är det naturligtvis lätt att säga, att dessa sjukdomsfall »ha intet att göra med vaccinationen såsom sådan», eller att förklara, att det »icke behöver betyda annat än samtidighet» (Betänkandet sid. 78).

Med avseende på de risker, som äro förenade med vaccinationen vilja vi till slut anföra ett erkännande av den engelska kommissionen, som synes oss bestämt tala emot tvångsvaccinering: »Det kan ej väntas, att sådana händelser, d. v. s. farliga följsjukdomar, kunna fullkomligt förebyggas.»

3. En annan punkt, som är ytterst torftigt behandlad i medicinalstyrelsens betänkande, är i vad mån isolering och sanitära åtgärder hava inverkat vid smittkoppornas tillbakagång och kunna behärska sjukdomens spridning. De omfattande undersökningar, som i detta avseende gjorts av Böing, Biggs, minoriteten av den engelska kommissionen, Ruata, Siljeström, Wallace m. fl. ådagalägga, att vad som tillskrivits vaccinationen, i själva verket orsakats av sanitära förändringar m. fl. orsaker. Att det icke är genom vaccinering utan genom isolering m. m. vi ha att bekämpa kopporna, därpå torde som exempel kunna anföras epidemien i Stockholm 1913, då även vaccinerade visade sig vara mottagliga för smittan, i det att en del av dem, som fingo kopporna, utgjordes av sjukhuspersonal och medicine studerande, vilka naturligtvis voro omvaccinerade.

Man måste beklaga, att betänkandet även på denna punkt är lika ensidigt som i andra delar. Om man t. ex. betraktar de statistiska diagrammen (sid. 21 ff.) jämte tillhörande text (sid. 10—15) i »Yttrande över medicinalstyrelsens betänkande», måste man få den uppfattningen, att medicinalstyrelsen förbigått de mest avgörande fakta för bedömandet av vaccinationsfrågan. Man torde också av den i nyss anförda yttrande meddelade statistiken, som är grundad på respektive länders officiella statistik, ej kunna komma till något annat resultat än att det är de sanitära förhållandena, som äro utslagsgivande med avseende på koppornas förekomst, och icke vaccinationen. Följande exempel synes oss bevisa mycket:

I staden London dogo enligt officiell statistik under följande 13-års perioder nedanstående antal personer i smittkoppor:

1847—1859	dogo.....	4,070	personer
1860—1872	»	6,045	»
1873—1885	»	3,050	»
1886—1898	»	110	»

Under den andra av dessa perioder, då de flesta dogo i kopporna, var befolkningen fullständigast vaccinerad. Under den sista av dessa perioder var vaccinationen i starkt avtagande. Förklaringen är påtaglig: *År 1885 infördes bestämmelser om isolering i nya å Themsen uppförda koppsjukhus.*

Så viktiga förhållanden som t. ex. det anförda och andra dylika hade man gärna önskat finna i medicinalstyrelsens betänkande. Helt

säkert hade då också slutsatserna med avseende på tvångsvaccineringens nödvändighet blivit helt andra än vad nu är fallet.

På grundvalen av denna otillfredsställande utredning är Kungl. Maj:ts proposition nr 78 byggd. Icke heller i denna har i sak någon hänsyn tagits till vaccinationens motståndare.

Att den kungl. propositionen skulle i huvudsak grunda sig på medicinalstyrelsens »betänkande», var ju med hänsyn till den behandling frågan under tiden efter 1908 erhållit, visserligen att vänta. Dock hade man åtminstone även väntat några modifieringar av medicinalstyrelsens rigorösa lagförslag. Det är därför icke utan stor överraskning man finner, att den kungl. propositionen befinnes gå ännu längre i fordringar på absolut lagtvång. Om detta lagförslag antages, kommer vårt land, efter vad vi, genom jämförelse med andra länders vaccinationslagar under skilda tider, funnit, att erhålla *den mest obarmhärtiga tvångslag, som i något land funnits allt ifrån tvångsvaccineringens första början.*

Visserligen har Japan och även andra länder lagar om en eller två omvaccineringar, som här ej förekomma, men så stränga straff för vägran tycks ingenstädes finnas. Visserligen var den kungl. preussiska förordningen av 1835 i vissa enskildheter brutalare, men den verkade icke lika absolut. Visserligen ha såväl i England som Tyskland enskilda personer blivit ekonomiskt ruinerade, satta i fängelse, till och med upprepade gånger, och visserligen ha personer för sin övertygelses skull och för att undgå ruin och fängelse nödgats utvandra även i dessa länder, men det har dock endast varit i undantagsfall detta skett, och detta på den grund, att lagarna varit otydliga i formuleringen och av enskilda vaccinationsivrare kunnat missbrukas. I regel har man dock uppfattat lagarnas mening så, att blott en gångs plikt ådömts. Och i alla händelser har dock en gräns funnits både för böter och fängelse, men i den kungl. propositionens lagförslag finnes ingen gräns. Om detta antages, komma vaccinationsvägrarna att ådömas böter och fängelse i det oändliga.

Att ett sådant lagförslag kunnat framläggas under nuvarande förhållanden, då motståndet mot vaccinationen är så stort, att inom många trakter av vårt land den hittillsvarande lagstiftningen faktiskt måst suspenderas; då denna motvilja framtvingat den förändring, som nu skall företagas, då tiotusentals medborgare petitionera om tvångets fullständiga avskaffande; då sanitära åtgärder visat sig kunna förhindra koppornas utbredning till större epidemier, är på det högsta att beklaga.

Vi veta visserligen, att vaccinationens motståndare till stor del bestå av laglydiga, varmt fosterländska personer, men det kan ej gå an att kränka massor av medborgares sanningsmedvetande, omdömesförmåga och frihetskänsla alltför långt, även om man kan vänta, att de skola gå långt i undergivenhet. Det finns dock en gräns, och historien vittnar om, att denna gräns är uppnådd, då man kommer till föräldrakärleken, rättigheten att behålla sin egen kropps hälsa oantastad för yttre våld, religiösa övertygelser och rättsmedvetandets finaste instinkter. Och det är just dessa ömtåliga punkter man träffar genom en vaccinationslag lik den i propositionen föreslagna. Själva de vilda djuren försvara till det yttersta sina ungar mot fiender och faror. Skulle då icke föräldrar, som i vaccinationen se en fientlig handling, en medicinsk maktlystnads brutalitet mot deras barn, också komma att till det yttersta sätta sig till motvärn? Man har all anledning antaga, att så kommer att ske med vaccinationsfrågans nuvarande läge i det allmänna tänkesättet. Och vilka farliga följder skulle ej en sådan tvångslag mot de värnpliktige kunna medföra? Nästan hela regementen hava vägrat att underkasta sig vaccineringen trots föreställningar. Vi frukta, att en tvångslag skall verka mer i antimilitaristisk anda under tio månader än all dylik agitation under tio år.

Den föreslagna vaccinationslagen sträcker dock sin straffande arm även långt utom det område, där det rör sig om vaccineras eller icke. Våra skolmyndigheter, skollärare, hälsovårdsnämnder, kommunalnämnder, ja, även läkare skola, om de hysa samvetsbetänkligheter och av humanitära hänsyn ej äro tillräckligt nitiska vid straffets fullföljande mot de ymppliktige, underkastas samma straff som dessa. Våra läroverk och högre skolor skola absolut stängas för dem, som ej vilja tro på den omtvistade medicinska hypotesen om vaccinationsskyddet, och som ej vilja våga risken av sin hälsa för denna hypotes skull. Och icke nog därmed: även de privata skolorna skola för vaccinationskättarna vara lika tillslutna. En del offentliga och enskilda befattningar och arbetstillfällen skola förvägras dem. Och slutligen skall varje person, som ej tre gånger eller under de senaste fem åren genomgått proceduren vid inträffande av ett eller flera smittkopppfall inom den trakt, där han bor, underkastas tvånget av en hypotes, vars risker äro mer vissa än dess skyddskraft.

I den kungl. propositionen sid. 29 finna vi ett utdrag ur den engelska kommissionens utlåtande av 1896. Man borde dock ha väntat, att då detta utdrag lämnats, det även hade nämnts, att en minoritet av två personer i särskilt utlåtande bestämt skilt sig från majoritetens

mening. Man borde också i detta sammanhang fått veta, att även majoriteten icke förordade absolut tvång, och ypplysts om den engelska samvetsklausulen av 1907. Denna lagbestämmelse, som i annat sammanhang endast i korthet omnämnes i kungl. propositionen, är mycket viktig, emedan den haft till följd, att en betydande del av Englands befolkning nu är ovaccinerad. Endast för de värvade trupperna är vaccineringen obligatorisk.

Vilken erfarenhet har nu det engelska suspenderandet av vaccinations-tvånget givit? Jo, den, att England under de tio sista åren haft mindre dödlighet i koppor än någonsin och är t. o. m. mera gynnsamt ställt än Tyskland, vars ringa dödlighet i koppor ju tillskrives vaccinationslagen.

När vi nu sammanställa erfarenheten från England med ett yttrande i den kungl. propositionen sid. 40, att »vårt land måste anses mindre utsatt för smittkoppfara än t. ex. England», så kunna vi icke annat än därvid framhålla, att risken för oss att efterfölja Englands exempel icke bör kunna verka avskräckande. Större anse vi risken och oegentligen vara att med våld underkasta kanske mer än hälften av vårt folk ett tvång, som strider mot dess uppfattning av vaccinationen, genom lagar, som skola föra hundratals oförvitliga medborgare till samma straff, som samhället eljest använder för tjuvar, våldsverkare och andra brottslingar.

Vaccinationens motståndare hava ofta betecknats såsom »fanatici» vid sidan om andra titlar såsom »okunniga», »kvacksalvare», och dylikt. Med den behandling de rönt från deras sida, som anse sig vara speciellt sakkunniga, anse vi det visserligen icke underligt, om de skulle å sin sida gå till ytterligheter. Någon verklig fanatism torde man dock hittills ej gärna med rätta kunna tillvita dem. Men vill man framkalla fanatism med alla dess skadliga verkningar inom samhället, så torde man ej gärna kunna uppnå detta med verksammare medel än genom antagandet av en lag sådan som den i kungl. propositionen föreslagna. Att den harm och bitterhet, som en sådan lags antagande skulle uppväcka inom vida lager av vårt folk, hos många individer icke stannade med att vända sig enbart mot vaccinationen utan kanske snarare mot samhälle, regering och riksdag, må man ju klandra, men vi tro, att statsmakterna gjorde klokt i att ej frammana en sådan »fanatism». Vaccinationen har hos oss faktiskt länge försummats, utan att det visat sig medföra fara. Vi hålla före, att den både visaste och i detta fall människovärdigaste behandlingen av dem, som ogilla vaccinationen, är att giva dem tillfälle att undgå den operation, om vilken de dock trots skärpt tvångslag fortfarande skola hysa samma mening som förut.

På grund av vad vi sålunda anfört och för övrigt hänvisande till de petitionslistor med c:a 40,000 namn om vaccinationstvängets fullständiga avskaffande, som inlämnats till riksdagen, få vi med anledning av kungl. proposition nr 78 härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att vaccinationen må vara en för alla medborgare frivillig sak, och i enlighet därmed upphäva alla tvångsbestämmelser i den nuvarande och avslå alla sådana i den nu föreslagna vaccinationslagen.

Skulle detta yrkande ej vinna riksdagens bifall, hemställa vi, att riksdagen måtte besluta,

dels att befrielse från vaccinationsplikten må lämnas den, som *på heder och samvete* inför vederbörande hälsovårdsmyndighet skriftligen försäkrar sig hysa betänkligheter mot vaccinationen på grund av därmed förenad risk för den vaccinationspliktiges hälsa, i vilket fall fader, moder eller målsman äger föra talan för sin myndling;

dels att den i kungl. propositionen föreslagna revaccinationsskyldigheten ej måtte av riksdagen bifallas, utan revaccinationen som hittills vara fullkomligt frivillig;

dels att vaccination ej må få utgöra villkor för inträde i vare sig enskilda eller statens skolor och läroanstalter eller för tillträde till offentliga tjänster eller ämbeten;

dels ock slutligen, att, därest ansvarsbestämmelser komma att bibehållas, någon skärpning av de nu gällande icke må av riksdagen beslutas.

Stockholm den 21 april 1915.

Alfred Stårner.

K. A. Nilson.